

Stadscentrum Route

Afkortingen:

LA = Linksaf • LAH = Links aanhouden • LZ = Linkerzijde

RD = Rechtdoor • RA = Rechtsaf • RZ = Rechterzijde • RAH = Rechts aanhouden

Route Stadshart

- 1 Start op het Overwest boven de Ranstadrailhalte Centrum West met de rug naar de 'Rabobank'
- 2 Ga **LA** naar beneden (1), onderaan **LA** (voor de winkels) via het Buitennom en volg **RA** het Buitennom (2)
- 3 Ga **RD** (3) Brusselstraat en vervolgens **RD** de Belgiëlaan
- 4 Daal bij de Stadstuin aangekomen **LA** af, **LAH, RA, (4), LA** zigzag omhoog naar het Noordwaarts
- 5 Ga **LA** langs het fietspaviljoen en ga dan **RA**
- 6 Steek bij de Luxemburglaan over en ga **RA** vervolgens te mogelijkheid **LA** tussen de appartementen door
- 7 Ga bij de Berlijnstraat (1ste mogelijkheid) **RA** en bij de Duitslandlaan weer **RA**
- 8 Steek kort erna **LA** over ga via het Theaterplein omhoog via de trap naar het Oostwaarts (5) (alternatieve route door

- een deel van de benedenstad is via het Theaterplein schuin rechts naar het perron van de Randstadrail, volg het perron tot de hellingbaan en ga rechts omhoog, blijf stijgen tot Stadhuisplein, vervolg route **RD** via het Oostwaarts)
- 9 Ga **LA**, langs de bioscoop (6) en steek over naar de Athenestraat
- 10 **LAH** en ga pas bij de Spartastraat **RA** (7)
- 11 Vervolgens **RD** tot het voetpad langs de Leidsewallenwetering en volg dit pad **RA** tot de Parijsstraat (onder Randstad-rail door tot aan bushalte)
- 12 Steek hier **RA** over en volg de Parijsstraat tot op de Markt voor het Stadhuis (8)
- 13 Vervolg de weg **RA** via het Zuidwaarts en het Stadhuisplein (9), dan **LA** en volg steeds **RD** de Promenade en later het Westwaarts tot aan Centrum West (10)

Route Dorpsstraat

- 1 Start bovenop het Overwest boven Randstadrailhalte Centrum West met de rug naar 'Rabobank'
- 2 Ga **RA** omlaag en ga **LA** bij de Voorweg (1)
- 3 Ga bij het kruispunt **RD** en steek over naar de Vlamingstraat (2)
- 4 Ga aan het einde van de Vlamingstaat **LA** onder de tramlijn door en ga naar boven
- 5 Ga **RA** en volg vanaf nu steeds de Dorpsstraat **RD**
- 6 Maar een stop bij 't Oude Huis, Dorpsstraat 7 (3)
- 7 Maak een stop bij het Nicolaasplein (4) en de Nicolaaskerk (5)
- 8 Maak een stop bij het hoekpand Dorpsstraat 46
- 9 Maak een stop bij De Oude Kerk (6)
- 10 Maak een stop bij 'De Zoetelaar' (7) en ga direct **RA** en volg **LA** het Dorpsplein, ga **LA**
- 11 Maak een stop bij 'De School' (**RD**) het plein voor Dorpsstraat 114 (8)
- 12 Vervolg de weg via de Dorpsstraat
- 13 Ga bij de Eerste Stationsstraat **RA** en ga **RD** tot aan de molen (9), vervolgens keer terug richting Dorpsstraat

- 14 Ga **RA** (Meidoornlaan) en **LAH** door parkje langs de Kleine Dobbe, richting de Schinkelweg
- 15 Ga op de kruising Dorpsstraat/Schinkelweg **LA** en vervolgens **RA** (bij de Rabobank) via Hovestein
- 16 Ga over de brug over de Buurvaart **LA** en houd **RD** aan
- 17 Maak een stop bij de brug bij de Graanschuur (10)
- 18 Vervolg **RD** en ga na het CKC gebouw (11) **LA** en steek **RA** over naar de Leidsewallen (12)
- 19 **RAH** (langs water) en ga **LA** over de brug naar het Marseillepad, blijf steeds langs het water **LAH**
- 20 Ga na het Dobbepark **RA** paadje door het groen (bij kunstwerk), vervolgens **LA** en ga **RA** Oxfordstraat
- 21 Ga bij het Cambridgepad (fietspad) **LA** tot het tunneltje
- 22 Ga **RA** (omhoog) en bij Engelandlaan **LA** naar boven
- 23 Steek (boven) **LA** over en steek hierna **RA** over
- 24 Loop via de Voorweg terug naar het beginpunt of ga **RA** (voor het stoplicht) het kleine asfaltpad J.L. van Rijweg in en ga vervolgens **LA** tot aan eindpunt (beginpunt)

- 3 Deze statige villa in een eclectische stijl met schilddak werd in 1872 in opdracht van burgemeester Cornelis Bos gebouwd en is een rijksmonument. Van 1955 tot 1967 was in het pand een tandartsenpraktijk gevestigd. Hierna trok de gemeente Zoetermeer erin. Op dit moment wordt 't Oude Huis gebruikt door de stichting Stadsmuseum Zoetermeer en het Historisch Genootschap Oud Zoetermeer. Achter het huis bevindt zich een beeldentuin.

- 4 Het Nicolaasplein ligt tussen de Grote Dobbe en de Dorpsstraat en heeft een cultuurhistorisch interessante bebouwing, dat wordt gedomineerd door het schoolgebouw van de architect Cornelis Marie van Moorsel (1892-1962) die een belangrijke vertegenwoordiger was van de Delftse School. De Nicolaaschool uit 1950/51 is een traditionele gangschool, een schooltype dat zich vanaf 1850 heeft ontwikkeld. De lokalen zijn langs een lange gang gesitueerd. Het schoolgebouw kreeg twee verdiepingen, één voor de jongens en één voor de meisjes én ook waren de speelplaatsen voor de jongens en de meisjes gescheiden! Zo ging dat in de jaren vijftig. Het gebouw van rode baksteen heeft een schilddak met Hollandse rode golfpannen. Het is een gebouw met een zorgvuldig afgewerkt interieur én exterieur en geeft met het plein waaraan ook voormalig logement en rechthuis 'De Gouden Leeuw' ligt een extra dimensie aan de historische Dorpsstraat. Een stenen reliëf met de afbeelding van de Heilige Nicolaas uit de gevel van deze school is nu ingemetseld in de aula van de openbare school de Vuurtoren aan de Leidsewallen.
- 5 De Nicolaaskerk, bouwjaar 1915-1916 naar een plan van architect J. Stuyt uit Amsterdam. Deze kerk in donkerrode baksteen met een zwart leien dak en een spits met een ui is in een sobere eclectische stijl gebouwd. Het betekent dat voor de aankleding een combinatie van verschillende al eerder voorgekomen bouwstijlen is gebruikt. Naast de vierkante klokkentoren bevindt zich een rond traptorentje. De plattegrond van kerk heeft de vorm van een Latijns kruis, de traditionele basilicale katholieke vorm. Het interieur van de kerk met gebrandschilderd glas en fraai beschilderde muren met vegetale motieven en bijbelse voorstellingen van Frans Loots en Theo van der Lee, en het hemelsblauwe gewelf, zit vol symboliek. De Heilige Nicolaas, beschermheilige van de vissers is al eeuwenlang een belangrijke heilige in dit waterrijke gebied en heeft naamgegeven aan deze kerk, de pastorie, het plein en de school. Achter de kerk zijn de begraafplaats en het pastoorsbos.
- 6 De Oude Kerk heeft een toren uit 1642 van de Leidse bouwmeester Dirck van Brantwijk en een kerkzaal uit 1785 door C.G.F. Giudici uit Rotterdam. Waarschijnlijk is de voet van de toren nog ouder en stamt die uit de 15de eeuw. Al in 1269 is er sprake van een kerk op deze plaats. Grote steunberen voorkomen dat de driediege bakstenen toren scheefzakt op de zachte veengrond. Het baksteengedeelte draagt de fraaie achtkantige houten renaissance opbouw. In de zeventiende eeuw werden de vier wijzerplaten van het uurwerk bevestigd en pas in 1978 (!) werd onder het koepeltje een carillon geplaatst. De kerkzaal heeft een vierkante plattegrond in een Grieks Kruis. Een echt protestantse plattegrond met als centraal punt de aan de zuidzijde van de kerk geplaatste kansel. In de kerk staat een origineel Lohman orgel uit 1839, dat integraal bewaard is gebleven.

- 7 Het pand Dorpsstraat 99 werd in 1931 als Christelijke school gebouwd door de architect Jan Dekker. Het gebouw is een duidelijk voorbeeld van de Delftse School. Deze architectuurschool ontstond als reactie op de vernieuwingen in de architectuur in het eerste kwart van de twintigste eeuw. Deze architecten wilden de Hollandse baksteenbouw in ere herstellen. Kernmerkend zijn ongepleisterde bakstenen muren en hoge met pannen gedekte daken. De huidige gebruiker van het schoolgebouw met schoolplein is lunchrestaurant 'De Zoetelaar'. Op het voormalige schoolplein is het terras en sinds 2008 het vrolijk gekleurde speelkunstwerk 'De Speelvis' van Hans van Bentem en het is onderdeel van de Speelroute. De bedoeling van de Speelroute is gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen samen te laten spelen. Meer kunstenaars zoals Marijke Wijgerinck en Trudy Bersma werken mee aan andere onderdelen van de Speelroute. In de Dorpsstraat liggen speciale stoeptegels en op het plein voor 'De School', Dorpsstraat 114, zijn al drie hinkelbanen. Het wordt nog uitgebreid met mobielen, een geurtuin en geluidspotten.

- 8 Dorpsstraat 114 en 114a, De School, is gebouwd als openbare school in 1924 en ontworpen door A.A. Goldberg van de dienst Gemeentewerken in de stijl van het interbellum. De aangebouwde gymzaal in de stijl van de Delftse School is van 1953. Tot 2003 was in dit gebouw de Muziekschool gevestigd. School en gymzaal zijn een goed bewaard oud dorpschoolcomplex. Samen met de Christelijke school, 'De Zoetelaar', Dorpsstraat 99 en de Nicolaaschool op het Nicolaasplein vormt De School een uniek trio. Iets anders van eeuwen terug vindt u op dit plein voor De School, namelijk het monument voor Palenstein. Dit bestaat uit een vloertje van kloostermoppen, heel grote gebakken stenen, uit de funderingen van het vroegere kasteel en een straatlicht waarin constant beelden van het kasteel worden getoond. Hier kunt u een virtuele wandeling door het kasteel maken!

- 9 Hier bij de Pilatusdam houdt de Dorpsstraat op en heet het Schinkelweg. Aan de Pilatusdam ligt de Kleine Dobbe, een uitstulping van de Buurvaart. Buurvaart en Kleine Dobbe waren en zijn noodzakelijk om het veen waar de huizen van de Dorpsstraat op gebouwd zijn vochtig te houden. De veengrond zou anders uitdrogen en flinke verzakkingen veroorzaken. Via de Pilatusdam bereikt u de Stationsstraat waar u op nummer 37A Korenmolen de Hoop uit 1897 vindt. Al sinds de Middeleeuwen staat op deze plek de Korenmolen van Zegwaard. Voor de aanleg van de spoorlijn waarnaar de Stationsstraat is vernoemd heette deze weg de Molenweg. De molen is een zogenaamde bovenkruier. Bij dit type molen wordt alleen de kap met de wieden gedraaid en staat de romp vast. Omdat

- de molen na een brand in 1897 opnieuw moest worden opgebouwd en al tussen bebouwing van het dorp lag moest hij heel hoog worden om goed de wind te kunnen vangen. Het is tot vandaag de dag een imposant bouwwerk waarin de geschiedenis van het korenmolenvak levend wordt gehouden.
- 10 De Graanschuur werd gebouwd in 1892 in opdracht van een graanhandelaar die in het ervoor gelegen huis aan de Dorpsstraat woonde. Jaren deed het dienst als pakhuis voor graan, sinds de jaren vijftig als pakhuis voor kaas en daarna na een grondige verbouwing als kleinschalig theater, waar mensen als Youp van 't Hek en Jos Brink door de Culturele Kring De Seghbloem werden uitgenodigd voor hun try-outs. Het was toen ook een bioscoop, kunstuitleen én theatercafé.

- 11 Het 'CKC' Centrum voor Kunst en Cultuur heeft een bijzonder gebouw dat in 2001 werd gerealiseerd naar een ontwerp van Mart van Schijndel. De plattegrond die, in een stoepregel uit de Speelroute, mooi getroffen is, heeft de vorm van twee elkaar overlappende amandelen. Het gebouw met drie verdiepingen heeft zo twee ronde buitengevels en twee driekantige ingangen. Eén voor voetgangers aan de kant van de Leidsewallen en één aan de kant van de Osyiaan voor auto's die onder het gebouw kunnen parkeren. De noordzijde is de meest gesloten kant van het gebouw, de zuidzijde, gericht naar de Dorpsstraat is transparant door de ronde glazen gevel naar het terras van wit grind. Vier horizontale grijze lijnen afgewisseld met banden vensterglas op een wit gepleisterde basis bepalen het karakter van het gebouw. Het interieur van het gebouw met open plafonds en gewassen beton heeft een industrieel karakter. Op het platte dak van het gebouw staat de lichtsculptuur 'De Val' van Herman Lamers. Deze bestaat uit een lijntekening van een vallende menselijke figuur; een metafoor voor de vrije kunsten die worden beoefend in dit gebouw.

- 12 De Leidsewallen, met water, kade en kleine oude woningen, vormt een historisch punt in Zoetermeer. Het water van Delftse- en Leidsewallenwetering vormde tot 1935 de grens tussen de tweelingdorpen Zoetermeer en Zegwaard. Hier staat u aan de Leidse kant, de andere kant van de Dorpsstraat, is de Delftse kant. De weteringen liggen nog steeds in elkaars verlengde maar waar ooit een brug was, is nu een kruispunt van wegen. Net ten noorden van de Dorpsstraat, ongeveer waar u volgens de route nu staat, was ooit een haventje. De vaarwegen zijn geen toevoerders meer. Auto's hebben de schepen vervangen. Het kunstwerk 'Oude Dorp Nieuwe Stad' ligt op een schakelpunt tussen het stadscentrum en het oude dorp. Het ruimtelijke werk waar men zelf onderdeel van uit maakt, biedt verschillende gezichtspunten en nodigt uit tot het waarnemen van de dorps én de stadse omgeving. Het werk uit 1988 is van Irene Fortuijn en de inmiddels overleden Robert O'Brien.

COLOFON

Deze wandelbrochure is een uitgave van stichting Floravontuur Promotie Zoetermeer en de gemeente Zoetermeer. De route is beschikbaar bij het Stadhuis, de Zoetermeerse bibliotheken en het kantoor Floravontuur Promotie Zoetermeer aan de 1ste Stationsstraat 97. Tevens zijn exemplaren beschikbaar bij de hotels, recreatiemogelijkheden en overige attracties in Zoetermeer. De route is via internet te downloaden op www.promotiezoetermeer.nl

Redactie	Botine Koopmans Johanneke de Rooij
Tekst	Simone Langeveld
Fotografie	Simone Langeveld
Vormgeving	Art&Finish reclame Zoetermeer
Plattegrond	Richard Goedhuys
Druk	Uleman de Residentie
Oplage	2500

Niets uit deze brochure mag zonder toestemming van stichting Floravontuur Promotie Zoetermeer worden overgenomen. Tips, suggesties en andere aanbevelingen kunnen via info@promotiezoetermeer.nl worden doorgegeven.

veelzijdig
ZOETERMEER
Een serie van architectuurwandelingen

**Beter bekeken,
meer gezien.**

Stadscentrum

VOORWOORD

Voor de meeste Zoetermeeders zijn Stads- hart en Dorpsstraat met hun vele winkels bekend terrein. Deze architectuurwandeling met routes door het hart en de culturele slagader van Zoetermeer laten een boeiende andere kant zien.

Voor een goed begrip van de gemeente Zoetermeer en haar huidige vorm moet u, als Zoetermeerder, deze brochure eens lezen en dan op pad gaan zonder auto.

Komt u van buiten Zoetermeer dan is kennis- maken met de architectuur van haar beide

centra natuurlijk een prachtige manier om de stad wat beter te leren kennen. Bovendien

komt u onderweg de leukste winkels en de lekkerste eetgelegenheden tegen. U zult snel

ontdekken dat Zoetermeeders niet voor niets zo tevreden zijn over hun woonplaats: bekend maakt in Zoeterm er bemind!

Ik wens u namens de initiatiefnemers vanuit de gemeente Zoetermeer en Floravontuur

Promotie Zoetermeer veel wandelplezier.

Frans Muijzers,

wethouder wonen en architectuur

Dorpsstraat en Stadshart

Stad en dorp in   n

De charme van Zoetermeer is voor een groot deel gevat in de volgende zin: 'Zoetermeer een stad met een Dorpsstraat'. Zo is het. En zo werd de stad ook ontworpen. Bewust is in deze groeigemeente het dorpse karakter bewaard, bewust zijn de oude wegen gespaard. Bijna ging het mis, maar op tijd werd onderkend dat een nostalgische Dorpsstraat toegevoegde waarde zou hebben voor de gemeente Zoetermeer. Dat de groeigemeente een groter stadscentrum nodig had stond van meet af aan als een paal boven water. Op 1 mei 1935 ontstaat de gemeente Zoetermeer door het samenvoegen van de tweelingdorpen Zoetermeer en Zegwaard. In 1936 liggen de eerste uitbreidingsplannen op tafel voor de gemeente Zoetermeer. Pas na de Tweede Wereldoorlog kwam het tot uitbreiding op de plaats van de huidige wijk Dorp. In 1962 wordt Zoetermeer aangewezen als groeikern om een oplossing te bieden voor de Haagse woningnood. Toen bewoond door circa 7500 inwoners moest Zoetermeer in twintig jaar uitgroeien tot een gemeente met 100.000 inwoners!

Metamorfose

Hoe wordt een lintbebouwd dorp een bruisende stad? Zou het lukken het insect met de drie poten, de Dorpsstraat met omliggende bebouwing, het lijf, met de drie lintbebouwde verbindingswegen Voorweg (Den Haag), de Zegwaardseweg (Benthuizen) en de Stationsstraat (Delft), de drie poten, uit 1936 te laten ontpoppen tot een mooie woonplaats? Dat lukte. Over de bestaande historische wegen en waterwegen werd een plan gelegd met nieuwe wegen in een H-structuur waarin vier wijken om een stadscentrum paste. Bovendien zou er een treinverbinding komen tussen Zoetermeer en Den Haag die alle nieuw te bouwen woonwijken met ieder hun eigen voorzieningen zou aandoen. Dit is de huidige Randstadrail die in een krakeling door Zoetermeer loopt en waarop de bouw-witte tram via een nieuw spoortraject tegenwoordig Zoetermeers nieuwste wijk, Oosterheem, aandoet. Huidig Zoetermeer telt bijna 120.000 inwoners. De Meerpolder, ooit het 'Soetermeer' is op de kaart een prachtig ei gebleven, het insect uit 1936 ontpopte zich tot een bont gekleurde vlinder die zijn vleugels wijd uitslaat midden in de Randstad en aan de rand van het Groene Hart.

Wijk Stadscentrum

Tussen Voorweg en de Leidswallenwetering aan de zuidzijde en de Europaweg met de 'tunnelbak' aan de noordzijde heeft de wijk Stadscentrum op de kaart de vorm van een driehoek. Hierin is op ingenieuze wijze een stadscentrum aan het groeien. Behalve de woonfunctie heeft deze wijk als enige in Zoetermeer ook een echte stadse functie. Mensen moeten elkaar hier kunnen ontmoeten op pleinen, in parken, in winkelstraatjes en in uitgaansgelegenheden. Een mengelmoes van wonen, werken, winkelen en ontspannen; dit alles was en is het uitgangspunt van de wijk Stadscentrum met haar kloppende Stadshart. Vier woonbuurten horen bij de wijk Stadscentrum.

De Engelse, de Griekse, de Franse en de Ierse buurt. Deze laatste vinden we tussen de Voorweg en de Van Leeuwenhoeklaan ingeklemd. De Franse en Engelse buurt liggen als twee taartpuntjes met de punten tegen de Dobbeplas aan. De uitstulping in de Buurvaart die de Grote Dobbe eigenlijk was, werd voor het ontwerp van het Stadscentrum een heel stuk vergroot. De Griekse buurt ligt parallel aan de Leidswallenwetering en heeft als architectonische afsluiting naar de splitsing Europaweg, Australi eweg, Azi eweg de boogvormige galerijflat aan de Griekenlandlaan. Pas laat werd aan de bouw van dit deel van de stad begonnen. Dat kon ook want de verschillende wijken hadden hun eigen winkelcentra met tal van andere voorzieningen. Bovendien was er de Dorpsstraat en het tijdelijke winkelcentrum aan de Voorweg 'Soeterweide', nu de Ierse buurt met haar urban villa's. In 1978 ging de eerste paal van het centrum, het politie- en brandweerbureau de grond in en in 1981 leidde een lange trap naar de eerste paal voor het Stadshart!

Hooggelegen centra voor wonen, werken  n winkelen

De Dorpsstraat ligt nog hoog op het veen. Deze oude weg die van nature al hoger heeft gelegen dan haar omgeving is niet verveend zoals de omliggende polders waarin Zoetermeer werd gebouwd. Het Stadshart is gebouwd op palen met een stadhuisplein dat zes meter boven het maaiveld ligt. De Westelijke punt met Centrum West voor tram- en busvervoer is opgehoogd met een grondpakket. Een 'stads' hart met een gezellige 'bovenstad' en een functionele 'benedenstad'. Met onder haar stadhuis met bibliotheek een station en onder de winkels en straten, parkeergelegenheid. Dat is bijzonder, niet veel andere steden hebben zoiets gebouwd.

Architectuur

Dorpsstraat en Stadscentrum staan vol met interessante bebouwing. In de Dorpsstraat gaat de bouwgeschiedenis eeuwen terug. In het Stadscentrum hooguit enkele decennia. Fantastisch is het om op een zo kleine oppervlakte een zo grote verscheidenheid aan bouwstijlen te mogen ontmoeten. Kijk gerust goed, want, 'beter bekeken is goed gezien' zeker in de laatste etappes van de serie.

Info route Stadshart

Langte: 3,5 km
Beginpunt: Randstadrailhalte Centrum West
Eindpunt: Randstadrailhalte Centrum West

Achtergrondinformatie wandeltocht

- 1 De Aardappelmannetjes verwelkomen een ieder die het centrum van Zoetermeer aandoet. Wat een vriendelijke verschijning is deze 'sneeuwpop-achtige' figuur met twee gezichten die gevormd wordt door drie zwerfkeien waarvan de twee bovenste met gouden neuzen, ogen en monden. Dit beeld van Joost van den Toorn werd in 2008 geplaatst.

- 2 Spazio, een prachtige naam voor een zeer ruimtelijk gebouw. Een vierkante plattegrond met twee verdiepingen voor winkels vormt de basis voor vier torens op de hoeken ervan. In het midden hiervan een UFO. Is deze net geland of gaat de schotel juist opstijgen? De torens zijn opgebouwd uit losstaand ogende gekleurde blokken waardoor het geheel niet statisch maar bijna beweeglijk is. Lijken de kubussen uit de torens te schuiven en te gaan zweven? Het masterplan voor dit complex is gemaakt door het ontwerp bureau OMA van de internationaal bekende Rem Koolhaas, de architectonische uitwerking is van Frits van Dongen van de Architecten Cie. uit Amsterdam. In 2005 werd deze uitbreiding van Zoetermeers Stadshart geopend.

- 3 Het politie- en brandweerbureau werd in 1977-1978 al ontworpen door Gemeentebedrijven Zoetermeer met architect Frans de Man. Het moest een vriendelijk 'kasteel' worden met gemetselde dorpelstenen, afgeschuinde hoeken en steeds verspringende plastische gevels, helemaal volgens de kleinschalige architectuurgedachte van de jaren zeventig. Het resultaat is een sympathiek ogende vesting met   n stompe toren voor brandweeroefeningen. Tussen de binnenplaatsen van Politie en Brandweer ligt een sportzaal.

- 4 De Stadstuin is een rustige plek om even wat langer te willen verblijven en waar men zich tegelijkertijd in een echte grootstedelijke omgeving waant. Dit stadse park heeft een rechthoekige plattegrond, een vierkante vijver met dito vlonders en fontein, is circa een hectare groot en ligt verdiept, wat het park meteen een extra dimensie geeft. Het park heeft wanden en is een aparte stille ruimte in het levendige stadsgewoel. De wanden zijn stenig, aan de zuid en westzijde strakke metselwerk wanden, trappen en hellingbanen. De noordzijde echter oogt heel natuurlijk met grote rotsblokken van Belgisch hardsteen, waar kleine kinderen graag dalen of klimmen tussen de bijzondere verzameling bomen en struiken. Trompetboom, amberboom, beverboom, dwergkwee en himalayaceder zijn een paar soorten die hier zijn aangeplant. De wand aan de oostzijde met graskanten tot de vijver, verdwaalde rotsblokken en een gemetselde 'burchtwand' waarin als wachttorens de vierkante paviljoens van het Warande, oogt weer heel anders. De architectuur die dit park omringt zijn twee woontorens, het zeer symmetrisch opgezette kantoor Europa Palace door Klunder-architecten uit 1989-1990 aan de Europaweg, en de winkelstraat Warande met twee lagen winkelruimte en daar bovenop patio-woningen. De slank ogende woontoren aan het Noordwaarts bestaat 76 koopappartementen in 22 lagen. De architect Kee van den Broek liet zich inspireren door de avantgardistische Russische architect Chernikov (jaren twintig van de vorige eeuw). De toren heeft een verticale belijning door twee rode vooruitspringende geveldelen maar wordt dan weer links dan weer rechts onderbroken door horizontale accenten, van raampartijen en balkons en de witte uitspringende verticale geveldelen aan de zijanten van de toren. Het resultaat is strak en speels tegelijk.

- 5 Voor het Stadstheater is het hoogteverschil tussen de Duitslandlaan en het Oostwaarts uitgangspunt geworden voor de architectonische mogelijkheden. Het theater kreeg een entree op het opgetilde voetgangersniveau en   n op het maaiveldniveau dat direct bereikbaar is voor gemotoriseerd verkeer. Het hoogteverschil wordt overbrugd door parallelle trappen. E n trap buiten en, achter de glazen pui,   n trap binnen. Het geeft het gebouw monumentaleite. Atelier Pro, architect Hans van Beek, ontwierp begin jaren negentig dit theater met een geel gestuct vierlaagskantoorgedeelte aan de Duitslandlaan en antracietgrijs gestreepte murendelen. De gestreepte muur en de glazen pui zijn beide golvend aan de laaggelegen entreezijde. Het muurdeel aan het Oostwaarts is recht. Hierbovenuit verheffen zich de theaterzaal in een taartpunt en de toneeltoeren als een rechthoek. Op de muur van de toneeltoeren aan het Oostwaarts hangt een lichtbeeld van Jeffrey Shaw. De bijbehorende lichtmast is aan het tunnelviaduct van de Europaweg bevestigd. Staal, aluminium, plexiglas en rood LCD licht gebruikte hij bij deze kunstwerken uit 1992.

- 6 Movie Palace is als megabioscoop in 1996 in opdracht van Hopman Projectontwikkeling ontworpen door Groep 5 architecten met projectarchitect C. Zwiers. Op de koplocatie aan de buitenkant van het Stadshart is het hoekaanzicht heel mooi benut en is het een zinnenprikkelend gebouw geworden. Het herbergt achter de krullende filmstrook van melkglas in zwart, wit en blauw, en het gekromde scherm met drie kleuren leien, de acht filmzalen. Het is een schip voor vertier waarbinnen door de binnenhuisarchitect Alexander Novotny een 'beloopbare film' is gemaakt. Tegen een donkerpaarse achtergrond treden de lichte bar en zitmeubels naar voren als filmcoulissen. Het gebouw herbergt verder verhuurbare ruimten  n 580 parkeerplaatsen.

- 7 Architect Carel Weeber heeft zich al vroeg als tegenstander van het kleinschalige jaren zeventig bouwen opgeworpen. Hij noemde het 'Nieuwe truttigheid' en hij heeft in zijn ontwerpen voor Zoetermeer laten zien wat zijn architectonische standpunten zijn. Zakelijke en sobere architectuur in grote duidelijke lijnen waarin het individuele huis ondergeschikt is aan het geheel. Hoewel de hiergenoemde projecten niet alleen van Weeber zijn, zijn de galerijflat in de vorm van een halve cirkel aan de Griekenlandlaan en de woningen aan de Athenestraat in golvende rij hier wel voorbeelden van. Ze zijn in 1986 gerealiseerd door Hoogstad Weeber Schulze van Tilburg architecten. In Zoetermeer wordt deze galerijflat 'de boog van Weeber' genoemd.

- 8 Het sobere en doelmatige plan van gemeentearchitect Frans de Man voor het Stadhuis met de Hoofdbibliotheek aan weerszijden van het Zuidwaarts kwam in 1985 gereed. De architect Reijnders van de NS ontwierp de vrolijk gekleurde gevel van de bibliotheek aan het Perron. Al vlug bleken er uitbreidingen nodig. In 1987 kwam de uitbreiding van een vleugel aan de bestaande overbouw aan de

Frankrijklaan. In de oksel hiervan werd de raadzaal gebouwd. Rond 1990 werd duidelijk dat aan de Engelandlaan geen theater zou komen en ontwierp architectenbureau Groosman Partners met projectarchitect Ron Forrer voor Dura Bouw Rotterdam een kantoor van zestien lagen. Deze aanbouw bestaat uit een witte toren met een zwarte hoed; de verticale glazen erkers, op de kruising van twee vleugels, met een poort aan de Markt en een arcade aan het Stadhuisplein. Het economische gebouw dat bij de derde uitbreiding geheel werd gerenoveerd omvat zowel de bovenstad als de benedenstad met de Randstadrailhalte Stadhuis. De slank afgeronde reuze 'Deurkrukken' bij de ingang van de stadhuisstoren zijn van Andrew March uit 2000. De uitvergrote objecten vragen op een humoristische wijze aandacht voor de omgeving. De handgrepen zou men graag in de hand vatten maar daarvoor hangen ze te hoog en zijn ze te groot.

- 9 In 1990 werd de Stadshart Passage geopend. Het is het enige overdekte winkelgedeelte in de binnenstad. Er zijn twee entrees met glazen halfronde overkappingen op het bovenstadniveau, aan het Driekant en aan het Stadhuisplein en er is een entree aan de Luxemburglaan op het benedenstadniveau. Twee lagen winkels met een cirkelvormig centrum waarin een vide met roltrappen, een glazen lift en een grote glazen koepel die het gehele centrum van de passage overkapt. Het is een ontwerp van Architectenbureau Lucas en Ellerman. Voor het interieur is het Londense bureau Fitch Benoy ingeschakeld. In 2008/2009 wordt dit winkelgedeelte gemoderniseerd. Onder meer de halfronde overkappingen gaan verdwijnen.

- 10 Stadspoor West uit 2006 van Bias architecten uit Rotterdam is opgebouwd uit een stalen draagconstructie die heel zichtbaar is door de glazen gevels. Dit multifunctionele gebouw is veel groter dan eenabri, maar doet qua vorm en functie hier wel een beetje aan denken. Wat heel onzichtbaar is daarentegen, is de rubberen fundering van dit gebouw die de schokken van de Randstadrail op moet vangen. Het is Nederlands grootste gebouw dat op een rubberen fundering rust. Het gebouw is kantoor, winkel, horecagebouw, baliekantoor en wachtruimte voor toezichthouders van Connexion maar bovenal markeringspunt in het Stadscentrum van Zoetermeer en een 'shelter' voor wachtende reizigers.

Info route Dorpsstraat

Langte: 4,5 km
Beginpunt: Randstadrailhalte Centrum West
Eindpunt: Randstadrailhalte Centrum West

Achtergrondinformatie wandeltocht

- 1 Voorweg 54 is een voorbeeld van Zoetermeers agrarische geschiedenis. Deze langhuisboerderij uit 1895 met zijn fraai gedecoreerde voorgevel met windveren en hoekpilasters en gepleisterd middendeel met voordeur, ligt nu midden in het centrum van de stad. Bijna niet meer voor te stellen dat hier 50 jaar geleden de koeien van het land werden binnengehaald. De zes woontorens of urban villa's aan de Dublinstraat werden hier in 1996 gebouwd naar ontwerp van architectenbureau Leo de Jonge. Het vormt samen met een aantal kantoorpanden de Ierse buurt van de wijk Centrum, op de plek waar in de jaren zeventig en tachtig winkelcentrum 'Soeterweide' en markt was.
- 2 De Vlamingsstraat anno 1614, is eigenlijk altijd een welvarend gedeelte van de Dorpsstraat geweest en maakte deel uit van de doorgaande verbinding tussen Den Haag, Zoetermeer/Zegwaard en Gouda. In 1669 werd het water dat nu langs deze straat loopt aangesloten op de Voorwegwetering en de Delftswallenwetering waardoor een nieuwe vaarweg naar Den Haag tot stand kwam. Voor die tijd voer men door de Driemanspolder die toen onder water stond. Vlamingsstraat 49, herenhuis Akkerlust uit 1866, is gebouwd voor burgemeester Hendricus Johannes Augustijn van Zoetermeer die hier woonde en later een boerenbedrijf startte. In 1915 werd Akkerlust verkocht aan Bernardus Brinkers, die rijk was geworden met de handel in margarine. Hij woonde hier met zijn gezin. De gebouwen achter het herenhuis werden ingericht als bedrijfsruimten voor het boterbedrijf. De chique woning met schilddak en strenge gevel in eclectische stijl is een rijksmonument.